

**TÜRKİYE DİJİTAL (TEKNOLOJİ)
BAĞIMLILIK ARAŞTIRMA
RAPORU**

TÜRK EĞİTİM SEN

(ANKARA, 2023)

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	3
Dijital (Teknoloji) Bağımlılık.....	3
Metodoloji.....	6
İLKOKUL RAPORU	7
ORTAOKUL RAPORU	14
ÖĞRETMEN RAPORU	30

TÜRKİYE DİJİTAL (TEKNOLOJİ) BAĞIMLILIK ARAŞTIRMA RAPORU

Giriş

Toplumsal değişme kaçınılmazdır. Günümüzde ise bu değişim, hızı ve etkilediği alanın genişliği itibariyle etkisini hissettirmektedir. Değişimin toplumsal yapı üzerindeki etkisi topluma ilişkin yeni tanımlamalar ortaya çıkarmıştır. Günümüzdeki toplum tanımlamaları teknoloji ve teknolojin gündelik hayattaki yeri üzerine odaklanmıştır. Endüstri4.0 ve toplum 5.0 kavramları değişimi ortaya koyan önemli tanımlamalardır.

Teknolojik ve dijital gelişmeler insan yaşamında gün geçtikte daha fazla yer edinmeye başlamış gibi görünüyor. Önceki yıllarda insanlar birçok iş ve işlemlerini daha fazla zaman ve emek harcayarak gerçekleştirebiliyorlardı. Üstelik yüz yüze görüşmenin pek mümkün olmadığı farklı coğrafyalarda yaşayan insanlarla iletişim kurmak çok daha uzun zaman almakta ve daha zor olmaktadır. Ayrıca, bilgiye erişim çok daha sınırlıydı ve daha fazla çaba sarf ettiren bir süreci kapsamaktaydı. Nitekim, internet ve dijital teknolojilerin gelişimi insan yaşamını hızlı bir şekilde dönüştürmeye başlamıştı. İnsanlar artık bankaya ve ödeme noktalarına gitmeden hızlı bir şekilde dijital teknolojiler vasıtasıyla internete erişim sağlayarak işlemlerini gerçekleştirebilmektedir. Farklı coğrafyalardaki insanlarla anlık olarak görüntülü olarak iletişim sağlayabilmektedir. Üstelik, bilgiye erişim artık çok daha hızlı ve kolay hale dönüşmüştür. Söz konusu gelişmelerin tamamı internet ve dijital teknolojilerin insan yaşamına katkısı bağlamında önemli avantajlar sağlamaktadır.

Dijital (Teknoloji) Bağımlılık

İnternet ve dijital teknolojilerin gelişimi insan yaşamına sağladığı pek çok faydanın yanı sıra sınırlayıcı, zorlayıcı ve olumsuz yönde etkileri bulunan özellikleri de bulunmaktadır. İnsanlar önceki dönemde geliştirdiği pek çok buluşu hem insan yaşamına faydalı hem de insan yaşamına zararı olabilecek şekilde dönüştürebilmektedir. Örneğin, kesici bir alet yemek yapmayı oldukça kolaylaştırabilirken başka bir insana zarar verme amacıyla kullanıldığında son derece tehlikeli sonuçlar doğurabilmektedir.

Bu yüzden temelde insanın sahip olduğu araçları ne şekilde kullandığı hangi amaçla tercih ettiği önem kazanmaktadır. Özellikle internet ve dijital teknolojilerin insan yaşamına katkılarının yanında özellikle fayda sağlamadığı yönleri son dönemde araştırmalarla ortaya konmaktadır. Önceki araştırmalar detaylı bir şekilde incelendiğinde alanyazında internet bağımlılığı (Young, 1999), teknoloji bağımlılığı (Griffiths, 1995), akıllı telefon bağımlılığı (Kwon et al., 2013), sosyal medya bağımlılığı (Hou, Xiong, Jiang, Song & Wang, 2019), problemlerli internet kullanımı (Spada, 2014), gelişmeleri kaçırma korkusu (Abel, Buff & Burr, 2016), nomofobi (Bragazzi & Del Puente, 2014), phubbing (Garrido, Issa, Esteban & Delgado, 2021) ve oyun bağımlılığı (Kuss & Griffiths, 2012) gibi birçok problem alanının ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla, internet ve teknoloji ile ilişkili araştırmalar son yıllarda farklı sorun alanlarına ilişkin araştırmaların olduğunu göstermektedir.

Söz konusu araştırmalarda gerek internetin gerek akıllı telefonların gerekse de diğer teknolojik araçların potansiyel olarak insan yaşamına ve ruh sağlığına etkileri keşfedilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca, internet ve dijital teknolojilerin negatif etkilerinin insan yaşamında ruh sağlığına ne düzeyde etkilediği ve ortaya çıkardığı sonuçlar anlaşılmasına çalışılmaktadır. Bu kapsamda yapılan araştırmalarda aşırı teknoloji kullanımının bireylerin daha yalnız hissetmelerine, daha depresif ve daha şiddetli anksiyete yaşamalarına neden olabilmektedir. Üstelik, artan ekran kullanım sürelerinin olumsuz birtakım fizyolojik etkileri olduğu saptanmıştır (Aziz, Nordin, Abdulkadir & Salih, 2021). Söz konusu sorunların insan yaşamına olumsuz etkilerini en aza indirmek veya ortadan kaldırmak amacıyla birçok araştırma yapılmaktadır. Örneğin, bir çalışmada ortaöğretim öğrencileri ile 5 oturumluk psikoeğitim programı uygulanmıştır. Araştırma sonuçları bilinçli internet kullanımı, akademik güdülenme ve zamanı etkili kullanmanın arttırılmasına yönelik geliştirilen eğitim programının internet bağımlılığı eğilimlerinin azaltılmasında etkili olduğunu göstermiştir (Berber-Çelik, 2016). Alanyazındaki güncel son araştırmalar incelendiğinde bağımlılığı azaltmak amacıyla birçok araştırmanın gerçekleştirildiği görülmektedir (Taş & Ayas, 2018; Özcan & Balcı-Çelik, 2021).

Temelde, teknoloji bağımlılıkları kavramı kapsayıcı bir çatı kavram olarak düşünülürse bireyin kendisinin teknolojiyi kontrol edememesi ve yönetememesi sonucu olarak ortaya çıkan teknolojik cihazlara duyulan güçlü istek olarak tanımlanabilir (Türkiye Bilimler Akademisi, (2021).

Türkiye Yeşilay Cemiyetinin teknoloji bağımlılığı tanımı ise “*Teknoloji ve internetin bilinçli olmayan, kontrolsüz bir şekilde kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan davranışsal bağımlılıklar; oyun oynama bozukluğu, kumar oynama bozukluğu, sosyal medyanın ve akıllı telefonun aşırı kullanımı gibi bağımlılık yapıcı alt davranışlarla kendini gösteren bağımlılık türüdür.*” şeklindedir (Yeşilay, 2023).

Alanyazında teknoloji bağımlılığına paralel olarak tanımlanabilen diğer bağımlılık türü olarak internet bağımlılığının tanımı ise şöyle ifade edilebilir. İnternet bağımlılığı, patolojik bir kullanımla özdeşleştirilebilen ve birey için kontrol kaybının ortaya çıktığı dürtü kontrol bozukluğudur (Fitzpatrick, 2010).

Türkiye İstatistik Kurumuna göre bireylerin internete erişimleri her geçen yıl artış eğilimindedir. Özellikle internete erişim sağlayan akıllı telefon sahipliğinde önemli bir artış olmuştur. Söz konusu gelişmeler internetin yaşamın hemen hemen her alanında olduğuna ilişkin önemli bir kanıt sağlamaktadır. Bu yüzden araştırmacılar internet ve teknoloji bağımlılığına be ilişkili sorunlara daha fazla odaklanmaya başlamışlardır. Bu kapsamda alanyazındaki araştırmalarda dijital bağımlılıkların genel ve alt popülasyonlardaki yaygınlığına ilişkin çeşitli oranlar bildirilmiştir. Türkiye’de ergenler üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada ergenlerin %5’inin patolojik düzeyde internet kullanıcısı olduğu, %14.6’sının ise riskli olabilecek grupta yer aldığı belirlenmiştir (Onaral Danacı & Dereboy, 2023). Benzer şekilde Türkiye’deki bir araştırma sonuçları okul kademelerine göre bakıldığında ortaokuldan itibaren internet bağımlılık oranlarının artış eğiliminde olduğu söylenebilir (Kurt-Genç & Avcı, 2020). Söz konusu oranlar Türkiye’de internet ve dijital bağımlılıklarının önemli bir problem alanı olabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de ve dünyada artan internet ve teknoloji kullanımının birtakım sorunları da beraberinde getirdiği söylenebilir. Dolayısıyla araştırmacılar, internet ve teknoloji ile ilişkili sorunlara daha kapsamlı yaklaşabilmeli ve ilkokuldan başlayarak yükseköğretime kadar internet ve dijital teknolojilere ilişkin çeşitli bağımlılık sorunlarını azaltmak amacıyla birtakım müdahale programlarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Metodoloji

Araştırma nicel veri toplama sürecinde elde edilen veriler esasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda iki önemli unsur söz konusudur. Bunlardan birincisini evren ve örneklemin belirlenmesi oluşturur. Diğer unsur ise belirlenen evren ve örneklem için standart veri toplama aracının uygulanmasını kapsar.

Çalışmanın evrenini belirlenirken Türkiye istatistiki bölge sistemi (NUTS-1) esas alınmıştır. Böylelikle farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerden verilerin toplanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda örneklem dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

TABLO 1. Örneklem Tablosu

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Öğretmen
İstanbul	104	134	142	228
Nevşehir	37	54	95	106
Ankara	65	83	87	130
Gaziantep	44	58	77	
Antalya	52	60	72	
Trabzon	39	42	65	79
Konya	63	74	65	
Mersin	71	66	62	79
Adana	57	58	59	
Hatay	36	45	58	
Bursa	54	78	50	
Manisa				89
İzmir				40
Sivas				37
Erzincan				37
Erzurum				37
Karaman				36
Diğer	58	144	599	345
Toplam	680	896	1431	1243

Çalışmada örnekleme dâhil olan bireylere standart bir soru kâğıdı uygulanmıştır. Örneklem kâğıdı katılımcıların gelişimsel düzeylerine göre farklılaştırılmıştır. Öğrenci ve öğretmen olmak üzere iki katılımcı kategorisi belirlenmiştir. Öğrenci katılımcılar için ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere üç ayrı kağıt olarak ortaya konulmuştur. Öğretmenler için ise herhangi bir farklılaşma ortaya konulmadan tek bir soru kâğıdı hazırlanmıştır. Soru kâğıdı demografik verilerin toplandığı ve teknoloji ile ilişkinin ölçüldüğü kısımlardan oluşmuştur.

İLKOKUL RAPORU

Bu çalışmada 680 ilkokul öğrencisi yer almıştır. Öğrencilerin 305'i (%44.7) kız, 352'si (%51.8) erkektir. Katılımcıların 24'i (%3.5) çeşitli nedenlerle cinsiyetini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 2).

Tablo 2. Cinsiyete Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Kız	305	44.7
Erkek	352	51.8
Belirtmemiş	24	3.5
Toplam	680	100

İlkokul öğrencisi olan katılımcıların tamamının 4. sınıf düzeyinde öğrenim gördüklerini bildirmişlerdir (Bknz. Tablo 3).

Tablo 3. Sınıf Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
4. Sınıf	680	100
Toplam	680	100

Katılımcıların 576'sı (%84.7) apartman dairesinde, 48'i (%7.1) müstakil evde, 8'i (%1.2) diğerlerinde yaşamaktadır. Katılımcıların 48'i (%7.1) ise yaşadığı yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 4).

Tablo 4. Konut Türüne Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Apartman Dairesi	576	84.7
Müstakil Ev	48	7.1
Diğer	8	1.2
Belirtmemiş	48	7.1
Toplam	680	100

Katılımcıların 624'ü (%91.8) anne ve babasıyla, 40'ı (%5.9) annesiyle kalmaktadır. Katılımcıların 16'sı (%2.4) ise kaldıkları yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 5).

Tablo 5. Kiminle Yaşadığına Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Anne-baba	624	91.8
Anne	40	5.9
Belirtilmemiş	16	2.4
Toplam	680	100

Katılımcıların 112'si (%16.5) tek çocuk olduğunu bildirmiştir ve 328'inin (%48.2) tek kardeşi, 160'ının (%23.5) iki kardeşi, 32'sinin (%4.7) üç kardeşi, 24'ünün (%3.5) dört kardeşi vardır. Katılımcıların 24'ü (%3.5) ise kardeş sayısını bildirmemiştir (Bknz. Tablo 6).

Tablo 6. Kardeş Sayısına Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Tek çocuk	112	16.5
Bir kardeşi var	328	48.2
İki kardeşi var	160	23.5
Üç kardeşi var	32	4.7
Dört kardeşi var	24	3.5
Belirtilmemiş	24	3.5
Toplam	680	100

Katılımcıların annesinin eğitim düzeyi açısından bakıldığında 48'inin (%7.1) ilkokul, 40'ının (%5.9) ortaokul, 160'ının (%23.5) lise, 368'inin (%54.1) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 64'ü (%9.4) ise annesinin eğitim düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 7)

Tablo 7. Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İlkokul	48	7.1
Ortaokul	40	5.9
Lise	160	23.5
Üniversite	368	54.1
Belirtilmemiş	64	9.4
Toplam	680	100

Katılımcıların babasının eğitim düzeyi açısından bakıldığında 40'ının (%5.9) ilkokul, 16'sının (%2.4) ortaokul, 152'sinin (%22.4) lise, 416'sının (%61.2) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 56'sı (%8.2) ise babasının eğitim düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 8).

Tablo 8. Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İlkokul	40	5.9
Ortaokul	16	2.4
Lise	152	22.4
Üniversite	416	61.2
Belirtilmemiş	56	8.2
Toplam	680	100

Katılımcıların, akranları, ailesi, diğer kişilerle geçirdiği süreler ve sportif faaliyetlerle kültürel faaliyetlere ayrılan süreler açısından günlük ortalama süreler hesaplanmıştır. Buna göre katılımcılar günlük ortalama en çok 7.43 saat ($S_s = 5.54$) ile aileleri ile vakit geçirmektedir. Akranlar ile günlük ortalama 5.26 saat ($S_s = 3.71$), diğer kişilerle 2.74 saat ($S_s = 2.27$) vakit geçirmektedir. Ayrıca katılımcıların günlük ortalama sportif faaliyetlere ayırdıkları süre günlük ortalama 0.51 saat ($S_s = 0.42$) ve kültürel sanatsal faaliyetlere ise 0.60 saat ($S_s = 0.47$) vakit harcamaktadır (Bknz. Tablo 9).

Tablo 9. Vaktin Günlük Dağılımı

Değişken	N	Ortalama	Standart Sapma
Akranlar ile	624	5.26	3.71
Aile üyeleri ile	656	7.43	5.54
Diğerleri ile	568	2.74	2.27
Sportif Faaliyetler	544	0.51	0.42
Kültürel / Sanatsal	336	0.60	0.47

Katılımcıların zamanlarını ayırdıkları faaliyetlerle dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Zamanlarını Ayırdıkları Faaliyetlerle Dijital Bağımlılıkları Arasındaki İlişkiler Korelasyon Sonuçları

Değişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1 Akranlar ile	1					
2 Aile üyeleri ile	-.06	1				
3 Diğerleri ile	-.00	.18*	1			
4 Sportif Faaliyetler	-.10*	.05	-.10*	1		
5 Kültürel / Sanatsal	-.21*	.17*	.01	.35*	1	
6 Dijital Bağımlılık	.03	.17*	.21*	-.08	-.10	1

Not. * $p < .01$

Tablo 10’da görüldüğü üzere aile ve diğerleriyle geçirilen vakit ile dijital bağımlılık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < .01$). Buna göre diğer bir ifadeyle ilkökul öğrencilerinin ailesiyle ve diğerleri ile geçirdikleri süre arttıkça dijital bağımlılık puanlarının arttığı belirlenmiştir.

680 ilkökul öğrencisinin katıldığı araştırmada en çok sahip olunan dijital araç incelendiğinde akıllı saatin (%32.9), tabletin (%67.1), bilgisayarın (%40), akıllı telefonun (%38.8) olduğu saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin tablet sahipliğinin diğer teknolojik araçlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin oyun oynama, sosyal medya, video izleme, içerik üretme, eğitim süresi, alışveriş süresi ile dijital bağımlılık arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiştir (Bknz. Tablo 11).

Tablo 11. Ekran Süresi ile Dijital Bağımlılık Arasındaki Korelasyonlar

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1 Oyun Oynama Süresi	1						
2 Sosyal Medya Süresi	.56*	1					
3 Video İzleme Süresi	.81*	.78*	1				
4 İçerik Üretme Süresi	-.22*	-.02	.13*	1			
5 Eğitim Süresi	.80*	.54*	.75*	.14*	1		
6 Alışveriş Süresi	.37*	.14*	.29*	.88*	.43*	1	
7 Dijital Bağımlılık	.10*	.02	-.11*	-.20*	-.08	-.12*	1

Not. * $p < .01$

Tablo 11'e göre öğrencilerdeki dijital bağımlılık puanları ile oyun oynama ($r = .10, p < .01$) arasında pozitif yönden, video izleme ($r = .11, p < .01$), alışveriş süresi ($r = .12, p < .01$) ve içerik üretme ($r = .20, p < .01$) arasında negatif yönden anlamlı korelasyonların olduğu belirlenmiştir. Ancak, sosyal medya ($r = .02, p > .05$), ve eğitim ($r = -.08, p > .05$) ile dijital bağımlılık puanları arasındaki ilişkilerin anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların son karne akademik başarı ortalamalarının 100 üzerinden 96.50 ($S_s = 7.53$) olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların son karne akademik başarı ortalaması ve günlük ders çalışma süresi ile dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Akademik başarı ortalaması ve günlük ders çalışma süresi ile dijital bağımlılıklar arasındaki ilişkiler

Değişken	1	2	3
Dijital Bağımlılık	1		
Son karne akademik başarı ortalaması	-.15*	1	
Günlük ders çalışma süresi	-.03	.05	1

Not. * $p < .01$

Tablo 12'ye göre katılımcıların dijital bağımlılıkları ile son karne not ortalaması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -.15, p < .05$). Öte yandan, dijital bağımlılık ile günlük ders çalışma süresi arasında da anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r = -.03, p > .01$).

Katılımcıların dijital bağımlılık puanlarının günlük ders çalışma durumlarına göre bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Buna göre elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Ders Çalışma Durumlarına Göre Betimsel İstatistikler

Değişken	N	Ortalama	Ss
Pek ders çalışmam	24	35.00	5.21
Sadece ödevlerimi yaparım	184	47.70	14.34
Ödevlerimle birlikte günlük ders tekrarı yaparım	248	38.75	8.21
Ödevlerimi ve günlük tekrarlarımı bitirdiğimde soru çözerim	192	41.00	10.29
Toplam	648	41.82	11.46

Yukarıdaki Tablo 13'te görülen ders çalışma durumlarına göre ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Aşağıda grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Bknz. Tablo 14).

Tablo 14. Ders Çalışma Durumlarına Göre Dijital Bağımlılık Puanlarına İlişkin ANOVA

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar arası	9932.450	3	3310.817	28.394	.000*
Gruplar içi	75093.429	644	116.605		
Total	85025.879	647			

Not. * $p < .01$

Yukarıdaki Tablo 14'te görüldüğü üzere gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. İlkokul öğrencilerinin ders çalışma durumlarına göre dijital bağımlılık düzeyleri farklılaştığı görülmektedir ($F=28.394$, $p < .01$). Gruplar arasındaki farkın anlamlılığını belirlemeye yönelik yapılan post hoc testi sonrasında *sadece ödevlerimi yaparım* diyen ilkokul öğrencilerinin *pek ders çalışmam*, *Ödevlerimle birlikte günlük ders tekrarı yaparım*, *Ödevlerimi ve günlük tekrarlarımı bitirdiğimde soru çözerim* diyen gruplarla karşılaştırıldığında dijital bağımlılık puanlarının anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Oyun Oynama Sürelerine Göre Akademik Başarılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	N	Ortalama	Ss
0 saat	96	96.92	8.38
1-2 saat	184	96.96	5.68
3-5 saat	80	94.90	10.27
6+ saat	24	96.67	4.81
Toplam	384	96.50	7.53

Yukarıdaki Tablo 15'te görülen oyun oynama sürelerine göre ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Aşağıda grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Bknz. Tablo 16).

Tablo 16. Oyun Oynama Sürelerine Göre Dijital Bağımlılık Puanlarına İlişkin ANOVA

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar arası	260.481	3	86.827	1.539	.204
Gruplar içi	21435.519	380	56.409		
Total	21696.000	383			

Not. * $p < .01$

Tablo 16 incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin oyun oynama süreleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır.

ORTAOKUL RAPORU

Bu çalışmada 896 ortaokul öğrencisi yer almıştır. Öğrencilerin 483'ü (%53.9) kız, 392'si (%43.8) erkektir. Katılımcıların 21'i (%2.3) çeşitli nedenlerle cinsiyetini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 17).

Tablo 17. Cinsiyete Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Kız	483	53.9
Erkek	392	43.8
Belirtmemiş	21	2.3
Toplam	896	100

Katılımcıların 98'i (%10.9) 5. sınıf, 371'i (%41.4) 6. sınıf, 399'u (%44.5) 8. Sınıf düzeyinde öğrenim gördüklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların 28'i (%3.1) ise sınıf düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 18).

Tablo 18. Sınıf Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
5. sınıf	98	10.9
6. Sınıf	371	41.4
8. Sınıf	399	44.5
Belirtilmemiş	28	3.1
Toplam	896	100

Katılımcıların 714'ü (%79.7) apartman dairesinde, 140'ı (%15.6) müstakil evde, 21'i (%2.3) diğerlerinde yaşamaktadır. Katılımcıların 21'i (%2.3) ise yaşadığı yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 19).

Tablo 19. Konut Türüne Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Apartman Dairesi	714	79.7
Müstakil Ev	140	15.6
Diğer	21	2.3
Belirtmemiş	21	2.3
Toplam	896	100

Katılımcıların 805'i (%89.8) anne ve babasıyla, 35'i (%3.9) annesiyle, 7'si (%0.8) babasıyla, 35'i (%3.9) akraba veya tanıdıkla birlikte kalmaktadır. Katılımcıların 14'ü (%1.6) ise kaldıkları yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 20).

Tablo 20. Kiminle Yaşadığına Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Anne-baba	805	89.8
Anne	35	3.9
Baba	7	0.8
Akraba / Tanıdık	35	3.9
Belirtilmemiş	14	1.6
Toplam	896	100

Katılımcıların 56'sı (%6.3) tek çocuk olduğunu bildirmiştir ve 294'ünün (%32.8) tek kardeşi, 350'sinin (%32.7) iki kardeşi, 98'inin (%10.9) üç kardeşi, 77'sinin (%8.6) dört kardeşi vardır. Katılımcıların 21'i (%2.3) ise kardeş sayısını bildirmemiştir (Bknz. Tablo 21).

Tablo 21. Kardeş Sayısına Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Tek çocuk	56	6.3
Bir kardeşi var	294	32.8
İki kardeşi var	350	39.1
Üç kardeşi var	98	10.9
Dört kardeşi var	77	8.6
Belirtilmemiş	21	2.3
Toplam	896	100

Katılımcıların annesinin eğitim düzeyi açısından bakıldığında 168'inin (%18.8) ilkokul, 231'inin (%25.8) ortaokul, 224'ünün (%25.0) lise, 238'inin (%26.6) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 35'i (%3.9) ise annesinin eğitim düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 22).

Tablo 22. Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İlkokul	168	18.8
Ortaokul	231	25.8
Lise	224	25.0
Üniversite	238	26.6
Belirtilmemiş	35	3.9
Toplam	896	100

Katılımcıların babasının eğitim düzeyi açısından bakıldığında 98'inin (%10.9) ilkokul, 175'inin (%19.5) ortaokul, 273'ünün (%30.5) lise, 294'ünün (%32.8) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 56'sı (%6.3) ise babasının eğitim düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 23).

Tablo 23. Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İlkokul	98	10.9
Ortaokul	175	19.5
Lise	273	30.5
Üniversite	294	32.8
Belirtilmemiş	56	6.3
Toplam	896	100

Katılımcıların, akranları, ailesi, diğer kişilerle geçirdiği süreler ve sportif faaliyetlerle kültürel faaliyetlere ayrılan süreler açısından günlük ortalama süreler hesaplanmıştır. Buna göre katılımcılar günlük ortalama en çok 7.27 saat (Ss = 4.78) ile aileleri ile vakit geçirmektedir. Akranlar ile günlük ortalama 5.71 saat (Ss = 3.04), diğer kişilerle 3.75 saat (Ss = 3.18) vakit geçirmektedir. Ayrıca katılımcıların günlük ortalama sportif faaliyetlere ayırdıkları süre günlük ortalama 1.56 saat (Ss = 0.82) ve kültürel sanatsal faaliyetlere ise 0.72 saat (Ss = 0.63) vakit harcamaktadır (Bknz. Tablo 24).

Tablo 24. Vaktin Günlük Dağılımı

Değişken	N	Ortalama	Standart Sapma
Akranlar	854	5.71	3.04
Aile	889	7.27	4.78
Diğerleri	833	3.75	3.18
Sportif Faaliyetler	728	1.56	0.82
Kültürel / Sanatsal	511	0.72	0.63

Katılımcıların zamanlarını ayırdıkları faaliyetlerle dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Zamanlarını Ayırdıkları Faaliyetlerle Dijital Bağımlılıkları Arasındaki İlişkiler Korelasyon Sonuçları

Değişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1 Akranlar	1					
2 Aile	.41*	1				
3 Diğerleri	.14*	.27*	1			
4 Sportif Faaliyetler	-.05	.02	.31*	1		
5 Kültürel / Sanatsal	-.03	.08	.24*	.71*	1	
6 Dijital Bağımlılık	.02	-.02	-.16*	.22*	-.04	1

Not. * $p < .01$

Tablo 25’te görüldüğü üzere diğerleri ile geçirilen vakit ile dijital bağımlılık arasında negatif yönde, sportif faaliyetler ile dijital bağımlılık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < .01$). Buna göre diğer bir deyişle ortaokul öğrencilerinin diğerleri ile geçirdikleri süre azaldıkça dijital bağımlılık puanlarının arttığı, sportif faaliyetlere katılma süreleri arttıkça dijital bağımlılık puanlarının arttığı belirlenmiştir.

896 ortaokul öğrencisinin katıldığı araştırmada katılımcıların 294’ünün akıllı saati (%32.8), 483’ünün (%53.9) tableti, 581’inin (%64.8) akıllı telefonu, 448’inin (%50) bilgisayarının olduğu saptanmıştır. Buna göre ergenlerin akıllı telefon sahipliğinin diğer teknolojik araçlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca ergenlerin oyun oynama, sosyal medya, video izleme, içerik üretme, eğitim süresi, alışveriş süresi ile dijital bağımlılık arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiştir (Bknz. Tablo 26).

Tablo 26. Ekran Süresi ile Dijital Bağımlılık Arasındaki Korelasyonlar

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1 Oyun Oynama Süresi	1						
2 Sosyal Medya Süresi	.61*	1					
3 Video İzleme Süresi	.30*	.33*	1				
4 İçerik Üretme Süresi	.34*	.33*	.08	1			
5 Eğitim Süresi	.42*	.43*	.25*	.22*	1		
6 Alışveriş Süresi	.43*	.21*	.24*	.20*	.47	1	
7 Dijital Bağımlılık	.19*	.06	.12*	.10	.07	-.12	1

Not. * $p < .01$

Tablo 26’ya göre ergenlerdeki dijital bağımlık puanları ile oyun oynama ($r = .19$, $p < .01$) ile video izleme ($r = .12$, $p < .01$) arasında pozitif yönden anlamlı korelasyonların olduğu belirlenmiştir. Ancak, sosyal medya ($r = .06$, $p > .01$), içerik üretme ($r = .10$, $p > .01$), eğitim ($r = -.02$, $p > .05$) ve alışveriş süresi ($r = -.03$, $p > .05$) ile dijital bağımlılık puanları arasındaki ilişkilerin anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların son karne akademik başarı ortalamalarının 100 üzerinden 88.37 ($S_s = 9.57$) olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların son karne akademik başarı ortalaması ve günlük ders çalışma süresi ile dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Son karne akademik başarı ortalaması ve günlük ders çalışma süresi ile dijital bağımlılıklar arasındaki ilişkiler

Değişken	1	2	3
Dijital Bağımlılık	1		
Son karne akademik başarı ortalaması	-.03	1	
Günlük ders çalışma süresi	-.07	.16*	1

Not. * $p < .01$

Tablo 27’ye göre katılımcıların dijital bağımlılıkları ile son karne not ortalaması arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır ($r = -.03$, $p > .05$). Öte yandan, dijital bağımlılık ile günlük ders çalışma süresi arasında da anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r = -.07$, $p > .01$).

Katılımcıların dijital bağımlılık puanlarının günlük ders çalışma durumlarına göre bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Buna göre elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28. Ders Çalışma Durumlarına Göre Betimsel İstatistikler

Değişken	N	Ortalama	Ss
Pek ders çalışmam	21	52.67	7.77
Sadece ödevlerimi yaparım	70	52.20	21.37
Ödevlerimle birlikte günlük ders tekrarı yaparım	182	47.61	14.78
Ödevlerimi ve günlük tekrarlarımı bitirdiğimde soru çözerim	308	49.06	15.92
Toplam	581	49.12	16.15

Yukarıdaki Tablo 28’de görülen ders çalışma durumlarına göre ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Aşağıda grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Bknz. Tablo 29).

Tablo 29. Ders Çalışma Durumlarına Göre Dijital Bağımlılık Puanlarına İlişkin ANOVA

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar arası	1341.054	3	447.018	1.720	.162
Gruplar içi	149990.512	577	259.949		
Total	151331.566	580			

Not. * $p < .01$

Yukarıdaki Tablo 29’da görüldüğü üzere gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Yani ders çalışma durumlarına göre dijital bağımlılık düzeyleri farklılaşmamaktadır.

Tablo 30. Oyun Oynama Sürelerine Göre Akademik Başarılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	N	Ortalama	Ss
0 saat	273	85,71	10,79
1-2 saat	238	88,91	9,15
3-5 saat	147	90,40	9,23
6+ saat	119	90,91	5,64
Toplam	777	88,37	9,57

Yukarıdaki Tablo 30’da görülen oyun oynama sürelerine göre ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Aşağıda grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Bknz. Tablo 31).

Tablo 31. Oyun Oynama Sürelerine Göre Akademik Başarılarına İlişkin ANOVA

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar arası	3381,462	3	1127,154	12,864	,000*
Gruplar içi	67733,008	773	87,624		
Total	71114,470	776			

Not. * $p < .01$

Tablo 31 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin oyun oynama süreleri arttıkça akademik başarıları anlamlı bir şekilde azalmaktadır. Hiç oyun oynamayan öğrencilerin akademik başarıları 1-2 saat, 3-5 saat ve 6+ saat oynayan öğrencilerin akademik başarılarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

LİSE RAPORU

Bu çalışmada 1431 ergen yer almıştır. Ergenlerin 679'u (%47.4) kız, 711'i (%49.7) erkektir. Katılımcıların 41'i (%2.9) çeşitli nedenlerle cinsiyetini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 32).

Tablo 32. Cinsiyete Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Kız	679	47.4
Erkek	711	49.7
Belirtmemiş	41	2.9
Toplam	1431	100

Katılımcıların 1'i (%.01) hazırlık, 311'i (%21.7) lise-1, 303'ü (%21.2) lise-2, 229'u (%16.00) lise-3, 566'sı (%39.6) lise-4'te öğrenim gördüklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların 21'i (%1.5) ise sınıf düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 33).

Tablo 33. Sınıf Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Hazırlık	1	.01
Lise 1	311	21.7
Lise 2	303	21.2
Lise 3	229	16.0
Lise 4	566	39.6
Belirtilmemiş	21	1.5
Toplam	1431	100

Katılımcıların 476'sı (%33.3) Mesleki ve Teknik AL, 522'si (%36.5.) Çok Programlı AL, 72'si (%5.0) Anadolu İmam-Hatip Lisesi, 34'ü (%2.4) Güzel Sanatlar Lisesi, 29'u (%2.0) Spor Lisesi, 13'ü (%0.9) Açık Öğretim Lisesi, 58'i (%4.1) Fen Lisesi, 95'i (%4.1) Sosyal Bilimler Lisesinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların 132'si (%9.2) ise okul türünü belirtmemiştir (Bknz. Tablo 34).

Tablo 34. Okul Türüne Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Mesleki ve Teknik AL	476	33.3
Çok Programlı AL	522	36.5
Anadolu İmam-Hatip Lisesi	72	5.0
Güzel Sanatlar Lisesi	34	2.4
Spor Lisesi	29	2.0
Açık Öğretim Lisesi	13	0.9
Fen Lisesi	58	4.1
Sosyal Bilimler Lisesi	95	6.6
Toplam	1431	100

Katılımcıların 5'i (%0.3) özel okulda, 1385'i (%96.8) devlet okulunda öğrenim görmektedir. Katılımcılardan 41'i (%2.9) ise öğrenim bilgisini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 35).

Tablo 35. Okul Durumuna Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Özel Okul	5	0.3
Devlet Okulu	1385	96.8
Belirtmemiş	41	2.9
Toplam	1431	100

Katılımcıların 900'ü (%62.9) apartman dairesinde, 439'ü (%30.7) müstakil evde, 16'sı (%1.1) konteynerde, 53'ü (%3.8) diğerlerinde yaşamaktadır. Katılımcıların 23'ü (%1.6) ise yaşadığı yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 36).

Tablo 36. Konut Türüne Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Apartman Dairesi	900	62.9
Müstakil Ev	439	30.7
Konteyner	16	1.1
Diğer	53	3.7
Belirtmemiş	23	1.6
Toplam	1431	100

Katılımcıların 142'si (%9.9) İstanbul, 95'i (%6.6) Nevşehir, 87'si (%6.1) Ankara, 77'si (%5.4) Gaziantep, 72'si (%5.0) Antalya, 65'i (%4.5) Trabzon, 65'i (%4.5) Konya, 62'si (%4.3) Mersin, 59'u (%4.1) Adana, 58'i (%4.1) Hatay, 50'si (%3.5) Bursa olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanından çeşitli illerindeki ergenlerin yer aldığı belirlenmiştir (Bknz. Tablo 37).

Tablo 37. Yaşanılan Şehre Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İstanbul	142	9.9
Nevşehir	95	6.6
Ankara	87	6.1
Gaziantep	77	5.4
Antalya	72	5.0
Trabzon	65	4.5
Konya	65	4.5
Mersin	62	4.3
Adana	59	4.1
Hatay	58	4.1
Bursa	50	3.5
Diğer	599	42

Toplam	1431	100
--------	------	-----

Katılımcıların 1204'ü (%84.1) anne ve babasıyla, 101'i (%7.1) annesiyle, 34'ü (%2.4) babasıyla, 18'i (%1.3) akraba veya tanıdıkla birlikte, 46'sı (%3.2) yurt veya pansiyonda kalmaktadır. Katılımcıların 28'i (%2.0) ise kaldıkları yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 38).

Tablo 38. Kiminle Yaşadığına Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Anne-baba	1204	84.1
Anne	101	7.1
Baba	34	2.4
Akraba / Tanıdık	18	1.3
Yurt / Pansiyon	46	3.2
Belirtilmemiş	28	2.0
Toplam	1431	100

Katılımcıların 89'u (%6.2) tek çocuk olduğunu bildirmiştir ve 479'unun (%33.5) tek kardeşi, 468'i (%32.7) iki kardeşi, 220'si (%15.4) üç kardeşi, 149'unun (%10.4) dört kardeşi vardır. Katılımcıların 26'sı (%1.8) ise kardeş sayısını bildirmemiştir (Bknz. Tablo 39).

Tablo 39. Kardeş Sayısına Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Tek çocuk	89	6.2
Bir kardeşi var	479	33.5
İki kardeşi var	468	32.7
Üç kardeşi var	220	15.4
Dört kardeşi var	149	10.4
Belirtilmemiş	26	1.8
Toplam	1431	100

Katılımcıların annesinin eğitim düzeyi açısından bakıldığında 500'ünün (%34.9) ilkokul, 281'inin (%19.6) ortaokul, 355'inin (%24.8) lise, 236'sının (%16.5) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 59'u (%4.1) ise annesinin eğitim düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 40).

Tablo 40. Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İlkokul	500	34.9
Ortaokul	281	19.6
Lise	355	24.8
Üniversite	236	16.5
Belirtilmemiş	59	4.1
Toplam	1431	100

Katılımcıların babasının eğitim düzeyi açısından bakıldığında 310'unun (%21.7) ilkokul, 238'ünün (%19.7) ortaokul, 451'inin (%31.5) lise, 351'inin (%24.5) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 36'sı (%2.5) ise babasının eğitim düzeyini bildirmemiştir (Bknz. Tablo 41).

Tablo 41. Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İlkokul	310	21.7
Ortaokul	283	19.8
Lise	451	31.5
Üniversite	351	24.5
Belirtilmemiş	36	2.5
Toplam	1431	100

Katılımcıların, akranları, ailesi, diğer kişilerle geçirdiği süreler ve sportif faaliyetlerle kültürel faaliyetlere ayrılan süreler açısından günlük ortalama süreler hesaplanmıştır. Buna göre katılımcılar günlük ortalama en çok 7.10 saat (Ss = 3.99) ile akranları ile vakit geçirmektedir. Aile ile günlük ortalama 5.63 saat (Ss = 4.78), diğer kişilerle 2.96 saat (Ss = 3.08) vakit geçirmektedir. Ayrıca katılımcıların günlük ortalama sportif faaliyetlere ayırdıkları süre günlük ortalama 3.81 saat (Ss = 4.31) ve kültürel sanatsal faaliyetlere ise 2.26 saat (Ss = 2.94) vakit harcamaktadır (Bknz. Tablo 42).

Tablo 42. Vaktin Günlük Dağılımı

Değişken	N	Ortalama	Standart Sapma
Akranlar	1317	7.10	3.99
Aile	1317	5.63	4.78
Diğerleri	1164	2.96	3.08
Sportif Faaliyetler	1081	3.81	4.31
Kültürel / Sanatsal	856	2.26	2.94

Katılımcıların zamanlarını ayırdıkları faaliyetlerle dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 43'te verilmiştir.

Tablo 43. Zamanlarını Ayırdıkları Faaliyetlerle Dijital Bağımlılıkları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Değişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1 Akranlar	1					
2 Aile	.03	1				
3 Diğerleri	.05	.21*	1			
4 Sportif Faaliyetler	.09*	-.01	-.09*	1		
5 Kültürel / Sanatsal	.12*	.06	.15*	.33*	1	
6 Dijital Bağımlılık	.01	-.08*	.01	-.02	-.04	1

Not. * $p < .01$

Tablo 43'te görüldüğü üzere aile ile geçirilen vakit ile dijital bağımlılık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < .01$). Buna göre diğer bir deyişle ergenlerin aile ile geçirdikleri süre azaldıkça dijital bağımlılık puanlarının arttığı belirlenmiştir.

1431 ergenin katıldığı araştırmada katılımcıların 292'sinin akıllı saati (%20.4), 366'sının (%25.6) tableti, 1274'ünün (%89) akıllı telefonu, 654'ünün (%45.7) bilgisayarının olduğu saptanmıştır. Buna göre ergenlerin akıllı telefon sahipliğinin diğer teknolojik araçlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca ergenlerin oyun oynama, sosyal medya, video izleme, içerik üretme, eğitim süresi, alışveriş süresi ile dijital bağımlılık arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiştir (Bknz. Tablo 44).

Tablo 44. Ekran Süresi ile Dijital Bağımlılık Arasındaki Korelasyonlar

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1 Oyun Oynama Süresi	1						
2 Sosyal Medya Süresi	.50*	1					
3 Video İzleme Süresi	.56*	.56*	1				
4 İçerik Üretme Süresi	.56*	.40*	.54*	1			
5 Eğitim Süresi	.18*	.18*	.21*	.14*	1		
6 Alışveriş Süresi	.28*	.20*	.36*	.38*	.25*	1	
7 Dijital Bağımlılık	.20*	.23*	.23*	.17*	-.02	-.03	1

Not. * $p < .01$

Tablo 44'e göre ergenlerdeki dijital bağımlılık puanları ile oyun oynama ($r = .20$, $p < .01$), sosyal medya ($r = .23$, $p < .01$), video izleme ($r = .23$, $p < .01$) ve içerik üretme ($r = .17$, $p < .01$) ile arasında pozitif yönden anlamlı korelasyonların olduğu belirlenmiştir. Ancak, eğitim ($r = -.02$, $p > .05$) ve alışveriş süresi ($r = -.03$, $p > .05$) ile dijital bağımlılık puanları arasındaki ilişkilerin anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların son karne akademik başarı ortalamalarının 100 üzerinden 76.61 ($Ss = 14.32$) olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların son karne akademik başarı ortalaması ve günlük ders çalışma süresi ile dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 45'te verilmiştir.

Tablo 45. Akademik Başarı Ortalaması Ve Günlük Ders Çalışma Süresi İle Dijital Bağımlılıklar Arasındaki İlişkiler

Değişken	1	2	3
Dijital Bağımlılık	1		
Son karne akademik başarı ortalaması	-.03	1	
Günlük ders çalışma süresi	-.12*	.17*	1

Not. * $p < .01$

Tablo 45'e göre katılımcıların dijital bağımlılıkları ile son karne not ortalaması arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır ($r = -.03$, $p > .05$). Öte yandan, dijital bağımlılık ile günlük ders çalışma süresi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($r = -.12$, $p < .01$).

Katılımcıların dijital bağımlılık puanlarının günlük ders çalışma durumlarına göre bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Buna göre elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 46'da gösterilmiştir.

Tablo 46. Ders Çalışma Durumlarına Göre Betimsel İstatistikler

Değişken	N	Ortalama	Ss
Pek ders çalışmam	228	64.04	22.91
Sadece ödevlerimi yaparım	334	59.15	18.74
Ödevlerimle birlikte günlük ders tekrarı yaparım	491	53.01	17.59
Ödevlerimi ve günlük tekrarlarımı bitirdiğimde soru çözerim	378	49.16	16.52
Toplam	1431	55.18	19.25

Yukarıdaki Tablo 46'da görülen ders çalışma durumlarına göre ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Aşağıda grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Bknz. Tablo 47).

Tablo 47. Ders Çalışma Durumlarına Göre Dijital Bağımlılık Düzeyine İlişkin ANOVA

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar arası	39209.561	3	13069.854	38.023	.000*
Gruplar içi	490513.834	1427	343.738		
Total	529723.396	1430			

Not. * $p < .01$

Yukarıdaki Tablo 47’de görüldüğü üzere gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Anlamlı farklılığın kaynağının tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testi sonuçlarına göre “*pek ders çalışmam şeklinde*” yanıtlayan grubun en yüksek dijital bağımlılık puanlarına sahip olduğu ve diğer gruplardan anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, en düşük dijital bağımlılık puanlarına ise “*ödevlerimi ve günlük tekrarlarımı bitirdiğimde soru çözerim*” şeklinde yanıtlayan grubun olduğu saptanmıştır.

Tablo 48. Oyun Oynama Sürelerine Göre Akademik Başarılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	N	Ortalama	Ss
0 saat	699	77.18	14.73
1-2 saat	389	76.85	13.90
3-5 saat	124	74.14	13.29
6+ saat	40	71.95	12.98
Toplam	1252	76.61	14.32

Yukarıdaki Tablo 48’de görülen oyun oynama sürelerine göre ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Aşağıda grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Bknz. Tablo 49).

Tablo 49. Oyun Oynama Sürelerine Göre Akademik Başarılarına İlişkin ANOVA

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamaların Karesi	F	p
Gruplar arası	1363.054	2	681.527	3.629	.027*
Gruplar içi	103285.217	550	187.791		
Total	104648.271	552			

Not. * $p < .01$

Tablo 49 incelendiğinde lise öğrencilerinin oyun oynama süreleri arttıkça akademik başarıları anlamlı bir şekilde azalmaktadır. Hiç oyun oynamayan öğrencilerin akademik başarıları 3-5 saat ve 6+ saat oynayan öğrencilerin akademik başarılarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. 1-2 saat oyun oynayan öğrencilerin akademik başarıları 6+ saat oyun oynayan öğrencilerin akademik başarılarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

ÖĞRETMEN RAPORU

Bu çalışmada 1243 öğretmen yer almıştır. Öğretmenlerin 662'si (%53.3) kadın, 578'i (%46.5) erkektir. Katılımcıların 3'ü (%0.2) çeşitli nedenlerle cinsiyetini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 50).

Tablo 50. Cinsiyete Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Kadın	662	53.3
Erkek	578	46.5
Belirtmemiş	3	0.2
Toplam	1243	100

Cinsiyete göre öğretmenlerin dijital bağımlılık puanları incelenmiş ve elde edilen bulgular raporlanmıştır (Bknz. Tablo 51).

Tablo 51. Cinsiyete Göre Dijital Bağımlılık

Boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	Ss	<i>t</i>	<i>p</i>
Dijital Bağımlılık	Kadın	662	71.39	12.77	4.47	.000*
	Erkek	578	67.76	15.82		
Aşırı Kullanım	Kadın	662	19.03	4.17	4.47	.000*
	Erkek	578	17.89	4.83		
Nüks Etme	Kadın	662	12.00	2.70	4.35	.000*
	Erkek	578	11.28	3.18		
Hayatın Akışını Engelleme	Kadın	662	16.41	3.08	4.77	.000*
	Erkek	578	15.47	3.85		
Duygu Durumu	Kadın	662	15.70	3.07	5.22	.000*
	Erkek	578	14.67	3.83		
Bırakamama	Kadın	662	8.26	3.11	-1.12	.263
	Erkek	578	8.46	3.17		

* $p < .05$

Katılımcıların cinsiyete göre dijital bağımlılıkları bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Buna göre kadın öğretmenlerin dijital bağımlılık ($t = 4.47, p = .000$), aşırı kullanım ($t = 4.47, p = .000$), nüks etme ($t = 4.35, p = .000$), hayatın akışını engelleme ($t = 4.77, p = .000$) ve duygu durumu ($t = 5.22, p = .000$) puanlarının erkek öğretmenlerin puanlarından anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak bırakamama boyutunda ise kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($t = -1.12, p > .05$).

Öğretmenlerin kıdem yılı 1 yıl ile 44 yıl arasında değişmektedir. Buna göre ankete yanıt veren öğretmenlerin ortalama kıdem yılı 17.15 (Ss = 8.81) olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların 228'i (%18.3) İstanbul, 130'u (%10.5) Ankara, 106'sı (%8.5) Nevşehir, 89'u (%7.2) Manisa, 79'u (%6.4) Trabzon, 79'u (%6.4) Mersin, 40'ı (%3.2) İzmir, 37'si (%3.0) Sivas, 37'si (%3.0) Erzincan, 37'si (%3.0) Erzurum, 36'sı (%2.9) Karaman olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanından çeşitli illerindeki öğretmenlerin yer aldığı belirlenmiştir (Bknz. Tablo 52).

Tablo 52. Yaşanılan Şehre Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
İstanbul	228	18.3
Ankara	130	10.5
Nevşehir	106	8.5
Manisa	89	7.2
Trabzon	79	6.4
Mersin	79	6.4
İzmir	40	3.2
Sivas	37	3.0
Erzincan	37	3.0
Erzurum	37	3.0
Karaman	36	2.9
Diğer	345	27.6
Toplam	1243	100

Katılımcıların 1110'u (%89.3) apartman dairesinde, 102'si (%8.2) müstakil evde, 6'sı (%0.5) konteynerde, 14'ü (%1.1) diğerlerinde yaşamaktadır. Katılımcıların 11'i (%0.9) ise yaşadığı yeri bildirmemiştir (Bknz. Tablo 53).

Tablo 53. Konut Türüne Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Apartman Dairesi	1110	89.3
Müstakil Ev	102	8.2
Konteyner	6	0.5
Diğer	14	1.1
Belirtmemiş	11	0.9
Toplam	1243	100

Öğretmenlerin 7'si (%0.6) özel okulda, 1220'si (%98.1) devlet okulunda çalışmaktadır. Katılımcılardan 16'sı (%1.3) ise öğrenim bilgisini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 54).

Tablo 54. Okul Durumuna Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Özel Okul	7	0.6
Devlet Okulu	1220	98.1
Belirtmemiş	16	1.3
Toplam	1243	100

Katılımcıların 966'sı (%77.7) lisans mezunu, 263'ü (%21.2) yüksek lisans ve 8'i (%0.6) doktora mezunudur. Katılımcıların 6'sı (%0.5) ise eğitim düzeyi bilgisini belirtmemiştir (Bknz. Tablo 55).

Tablo 55. Eğitim Düzeyine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Lisans	966	77.7
Yüksek Lisans	263	21.2
Doktora	8	0.6
Belirtmemiş	6	0.5
Toplam	1243	100

Katılımcıların 7'si (%0.6) okul öncesi kademesinde, 368'i (%29.6) ilkokul kademesinde, 376'sı (%30.2) ortaokul kademesinde ve 484'ü (%38.9) lise kademesinde görev yapmaktadır. Katılımcıların 8'i (%0.6) ise görev yaptığı kademeyi belirtmemiştir (Bknz. Tablo 56).

Tablo 56. Görev Yapılan Eğitim Kademesine Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Okul Öncesi	7	0.6
İlkokul	368	29.6
Ortaokul	376	30.2
Lise	484	38.9
Belirtmemiş	8	0.6
Toplam	1243	100

Katılımcıların 342'si (%27.5) sınıf öğretmeni, 793'ü (%63.8) branş öğretmeni ve 93'ü (%7.5) psikolojik danışman olarak çalışmaktadır. Katılımcıların 5'i (%1.2) ise branşını belirtmemiştir. Katılımcıların 15'i (%) ise branşını belirtmemiştir (Bknz. Tablo 57).

Tablo 57. Branşlara Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Sınıf Öğretmeni	342	27.5
Branş Öğretmeni	793	63.8
Psikolojik Danışman	93	7.5
Belirtmemiş	15	1.2
Toplam	1243	100

Katılımcıların 269'u (%21.6) bekar ve 969'u (%78) evlidir. Katılımcıların 5'i (%0.4) medeni durumunu bildirmemiştir (Bknz. Tablo 58).

Tablo 58. Medeni Duruma Göre Dağılım

Değişken	N	Yüzde
Bekar	269	21.6
Evli	969	78
Belirtmemiş	5	0.4
Toplam	1243	100

Katılımcılardan çocuk sayısı 0 ile 7 arasında değişmektedir. Buna göre iki çocuğu olan öğretmen sayısı 517 (%41.6), 1 çocuğu olan öğretmen 296 (%23.8), üç çocuğu olan öğretmen 142 (%11.4)'dir.

Katılımcıların, akranları, ailesi, diğer kişilerle geçirdiği süreler ve sportif faaliyetlerle kültürel faaliyetlere ayrılan süreler açısından günlük ortalama süreler hesaplanmıştır. Buna göre katılımcılar günlük ortalama en çok 5.25 saat (Ss = 2.56) ile ailesi ile vakit geçirmektedir. Akranları ile günlük ortalama 4.07 saat (Ss = 2.55), diğer kişilerle 3.47 saat (Ss = 2.45) vakit geçirmektedir. Ayrıca katılımcıların günlük ortalama sportif faaliyetlere ayırdıkları süre günlük ortalama 1.92 saat (Ss = 2.95) ve kültürel sanatsal faaliyetlere ise 2.46 saat (Ss = 2.25) vakit harcamaktadır (bkz. Tablo 59).

Tablo 59. Vaktin Günlük Dağılımı

Değişken	N	Ortalama	Standart Sapma
Akranlar	1156	4.07	2.55
Aile	1137	5.25	2.56
Diğerleri	1064	3.57	2.45
Sportif Faaliyetler	1213	1.92	2.95
Kültürel / Sanatsal	763	2.46	2.25

Katılımcıların zamanlarını ayırdıkları faaliyetlerle dijital bağımlılıkları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 60’da verilmiştir.

Tablo 60. Zamanlarını Ayırdıkları Faaliyetlerle Dijital Bağımlılıkları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Değişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1 Akranlar	1					
2 Aile	.26**	1				
3 Diğerleri	.02	.05	1			
4 Sportif Faaliyetler	.12**	.05	.03	1		
5 Kültürel / Sanatsal	.09*	.06	.13*	.17**	1	
6 Dijital Bağımlılık	-.01	.09**	-.02	-.05	.05	1

Not. * $p < .01$

Tablo 60’da görüldüğü üzere aile ile geçirilen vakit ile dijital bağımlılık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .09$, $p < .01$). Diğer bir deyişle öğretmenlerin aileleri ile geçirdikleri süre artıça dijital bağımlılık puanlarının da arttığı belirlenmiştir.

1243 öğretmenin katıldığı araştırmada katılımcıların 301’inin akıllı saati (%24.2), 372’sinin (%29.9) tableti, 1207’sinin (%97.1) akıllı telefonu, 1020’sinin (%82.1) bilgisayarını olduğu saptanmıştır. Buna göre öğretmenlerin akıllı telefon sahipliğinin diğer teknolojik araçlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir.

Ayrıca öğretmenlerin oyun oynama, sosyal medya, video izleme, içerik üretme, eğitim süresi, alışveriş süresi ile dijital bağımlılık arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ile incelenmiştir (Bknz. Tablo 61).

Tablo 61. Ekran Süresi ile Dijital Bağımlılık Arasındaki Korelasyonlar

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1 Oyun Oynama Süresi	1						
2 Sosyal Medya Süresi	.38**	1					
3 Video İzleme Süresi	.41**	.45**	1				
4 İçerik Üretme Süresi	.09	.12**	.19**	1			
5 Eğitim Süresi	.05	.29**	.27**	.26**	1		
6 Alışveriş Süresi	.12	.31**	.21**	.23**	.24**	1	
7 Dijital Bağımlılık	-.03	-.12**	-.13**	-.03	.02	-.07*	1

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 61'e göre öğretmenlerdeki dijital bağımlık puanları ile sosyal medya ($r = -.12$, $p < .01$), video izleme ($r = -.13$, $p < .01$) ve alışveriş süresi ($r = -.07$, $p < .05$) arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, öğretmenlerin oyun oynama ($r = -.03$, $p > .05$), içerik üretme ($r = -.03$, $p > .05$) ve eğitim süresi ($r = .02$, $p > .05$) ile dijital bağımlılık puanları arasındaki ilişkilerin anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Referanslar

- Abel, J. P., Buff, C. L., & Burr, S. A. (2016). Social media and the fear of missing out: Scale development and assessment. *Journal of Business & Economics Research (JBER)*, 14(1), 33-44. <https://doi.org/10.19030/jber.v14i1.9554>
- Aziz, N., Nordin, M. J., Abdulkadir, S. J., & Salih, M. M. M. (2021). Digital addiction: Systematic review of computer game addiction impact on adolescent physical health. *Electronics*, 10(9), 996. <https://doi.org/10.3390/electronics10090996>
- Berber-Çelik, Ç. (2016). İnternet bağımlılığı eğilimini azaltmada eğitsel bir müdahale. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3, 365-386. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2016.3.0021>
- Bragazzi, N. L., & Del Puente, G. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychology Research and Behavior Management*, 155-160. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S41386>
- Garrido, E. C., Issa, T., Esteban, P. G., & Delgado, S. C. (2021). A descriptive literature review of phubbing behaviors. *Heliyon*, 7(5). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07037>
- Genç, A. K., & Avcı, E. (2020). Binomial (proportion) data meta-analysis: determination of the internet addiction proportion in Turkey. *Erzincan University Journal of Science and Technology*, 13(3), 1050-1068.
- Griffiths, M. D. (1995). Technological addictions. *Clinical Psychology Forum*, 76, 14–19. <https://doi.org/10.53841/bpscpf.1995.1.76.14>
- Hou, Y., Xiong, D., Jiang, T., Song, L., & Wang, Q. (2019). Social media addiction: Its impact, mediation, and intervention. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 13(1). <https://doi.org/10.5817/CP2019-1-4>
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2012). Online gaming addiction in children and adolescents: A review of empirical research. *Journal of Behavioral Addictions*, 1(1), 3-22. <https://doi.org/10.1556/jba.1.2012.1.1>
- Kwon, M., Lee, J. Y., Won, W. Y., Park, J. W., Min, J. A., Hahn, C., ... & Kim, D. J. (2013). Development and validation of a smartphone addiction scale (SAS). *PloS One*, 8(2), e56936. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0056936>

- Onaral Danacı, G., & Dereboy, Ç. (2023). Lise Öğrencilerinde Problemlı İnternet ve Oyun Kullanımının Yaygınlığı. *Humanistic Perspective*, 5(2), 797-819. <https://doi.org/10.47793/hp.1164993>
- Özcan, K., & Balcı-Çelik, S. (2021). Motivasyonel görüşme tekniğine dayalı psiko-eğitim programının lise öğrencilerinin çevrimiçi oyun bağımlılığı düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 40(1), 257-274. <http://dx.doi.org/10.7822/omuefd.759822>
- Spada, M. M. (2014). An overview of problematic internet use. *Addictive Behaviors*, 39(1), 3-6. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2013.09.007>
- Taş, İ., & Ayas, T. (2018). Psikolojik belirtileri azaltmaya yönelik psiko-eğitim programının ergenlerde internet bağımlılığına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 43(196). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2018.7652>
- Türkiye Bilimler Akademisi, (2021). https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/bilim-ve-dusun/TUBA-978-605-2249-48-2_Ch11.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Yeşilay, (2023). Teknoloji Bağımlılığı. <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/teknoloji-bagimliliği> sayfasından erişilmiştir.
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: Evaluation and treatment. *BMJ*, 319, 319. <https://doi.org/10.1136/sbmj.9910351>